



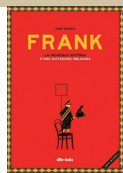
## GUERRES, MIGRACIONS I RACISME

LECTURES PER AL DESENVOLUPAMENT DEL PENSAMENT CRÍTIC I LA CULTURA DE LA PAU

### GUERRES

«La pau no és només l'absència de la guerra; mentre hi hagi pobresa, racisme, discriminació i exclusió difícilment podrem assolir un món en pau»

Rigoberta Menchú



Abadia, Ximo  
**Frank. La increíble historia de una dictadura olvidada**  
Dibbuku, 2018

Un llibre imprescindible, una història de la dictadura que va viure el nostre país sota la figura de Francisco Franco, narrada pràcticament sense text i d'una forma tan genial que és entenedora per a persones de tres a 130 anys. Aquest àlbum il·lustrat és una obra plena de símbols que, a través del color, les figures geomètriques i una capacitat de síntesi extraordinària, ens explica el que va significar —i significa encara— aquesta etapa negra de la nostra història.



Innocenti, Roberto  
**Rosa Blanca**  
Kalandraka, 2018

A través de la mirada innocent i sense prejudicis de la Rosa Blanca, una nena alemanya, esdevenim espectadors del que va succeir a Alemanya durant la Segona Guerra Mundial, i ens acostem així a la tràgica realitat de l'Holocaust. Es tracta d'un àlbum molt cru amb unes il·lustracions hiperrealistes i molt suggeridores. Un llibre que deixa empremta i que ha estat premiat en múltiples ocasions.



Skibiński, Michał; Bankroft, Ala (il·l.)  
**He visto un pájaro carpintero**  
Fulgencio Pimentel, 2020

L'estiu del 1939, el polonès Michał Skibiński tenia vuit anys i uns deures d'escola: escriure un diari de les vacances en què anotés una frase senzilla cada dia, per millorar la cal·ligrafia. D'aquesta manera, el que comença com un diari alegre d'unes vacances infantils despreocupades s'acaba convertint en el cru testimoni d'una guerra. L'edició combina imatges del manuscrit original amb les il·lustracions en acrílic i a doble pàgina de l'artista Ala Bankroft, que, amb els seus tons i traços, reflecteix el pas de la felicitat innocent a l'horror de la guerra.



Goldstyn, Jacques  
**Cartes per a la llibertat**  
Símbol, 2018

A vegades no fa falta utilitzar paraules perquè una història ens sacsegi. Jacques Goldstyn ho aconsegueix amb aquest àlbum, que tracta el tema dels presos de consciència i la injustícia de les persones empresonades pel fet de manifestar-se políticament o dir el que pensen. Les cartes, però, són una manera d'arribar als presos i que puguin sentir-se més lliures. En aquest llibre, la solidaritat també hi té un paper molt important.



Berenguer, José Luis; Fra, Irene (il·l.)  
**De punta a punta**  
Los Cuatro Azules, 2010

A través d'una sèrie de zooms, i tenint com a punt de partida la punta d'una estrella dibuixada en un segell, recorrerem un cel ple d'estrelles aterridores que van deixant destrucció per allà on brillen i que, lluny de transmetre llum i serenor, escampen soroll, foscor i por arreu on passen. Són les mateixes estrelles que brillen sobre nosaltres?



Letria, José Jorge; Letria, André (il·l.)  
**La guerra**  
A Fin de Cuentos, 2022

«La guerra no escolta, no hi veu i no hi sent». Així comença aquest àlbum sense gaires paraules, però punyents. A través de les il·lustracions, el llibre ens ofereix una descripció del que comporta la guerra. I és que, malgrat la sorollosa maquinària, la guerra es converteix en una fàbrica de dolor, ràbia, por i devastació, perquè, com diu el text final del llibre, «la guerra és el silenci».



Cali, Davide; Bloch, Serge (il·l.)  
**L'enemic**  
Takataka, 2019

*L'enemic* és un àlbum que, amb sentit de l'humor, mostra l'absurditat de la guerra i la manipulació amb què alimenta i deshumanitza soldats com els dos protagonistes d'aquesta història. Els dos personatges comparteixen moltes més coses de les que es pensen: tots dos tenen por, tots dos tenen una família que els espera i, per damunt de tot, tots dos volen que la guerra s'acabi. Però, qui atura la guerra?



Abadia, Ximo  
**El que no agrada a la guerra**  
Zahorí Books, 2023

A la guerra, quan arriba als llocs, li molesta tot; hi ha moltes coses que no li agraden. No li agrada el cel si no està ple d'avions amb la panxa plena de bombes. No li agrada la música, ni l'art, ni els llibres, ni la llibertat, ni res que faci que les persones siguin lliures i felices. Perquè el que menys li agrada a la guerra és la pau.



Galmés, Toni  
**La treva**  
La Galera, 2022

Aquest àlbum està inspirat en la treva que va tenir lloc durant la Primera Guerra Mundial per Nadal del 1914. Els alemanys i els aliats que lluitaven al front es van unir en un alto el foc, van sortir de les trinxeres i van compartir records fins que els superiors els van fer tornar a les seves posicions i la guerra va continuar, a l'espera de la treva definitiva. La història l'explica en primera persona un soldat que és al front mitjançant una carta que envia a casa seva.



Carballeira, Paula; Danowski, Sonja (il·l.)  
**El principio**  
Kalandraka, 2012

Un principi sempre transmet un missatge d'esperança, fins i tot en el marc d'un conflicte bèl·lic. És el cas d'aquesta història: a través de la narrativa poètica i les il·lustracions realistes d'una ciutat devastada pel pas de la guerra i el drama humà que representa, *El principio* ens fa veure que la vida continua i que els infants tornen a jugar i a somriure. Perquè, com diu el refranyer de gairebé tots els països, «mentre hi ha vida, hi ha esperança».



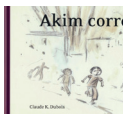
Skármeta, Antonio; Alfonso (il·l.)  
**La composición**  
Ekaré, 2020

Xile, anys 70. En Pedro té nou anys i li encanta passar-se hores jugant a futbol. Amb tot, el desconcerta que cada nit, quan és a casa, els seus pares escoltin a la ràdio una emissora de parla de Xile, però que emet des de fora del país i que se sent força malament. Un dia es presenta un militar a classe i «convida» els alumnes a escriure una redacció sobre què fa la seva família a la nit. Un llibre punyent, escrit amb delicadesa i amb unes il·lustracions esplèndides.

### MIGRACIONS

«Podries... Podries... Per tot això pensa que importa tenir les mans ben obertes i ajudar qui ve fugint de la guerra, fugint del dolor i la pobresa. Si tu fossis nat a la seva terra, la tristesa del podria ser teva»

Fragment del poema «Podries», de Joana Raspall



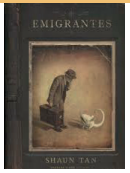
Dubois, Claude K.  
**Akim corre**  
Lóguez, 2015

L'Akim, el protagonista d'aquesta història, és un exemple de moltíssims infants que estan en la mateixa situació arreu del món: són víctimes innocents de les conseqüències de les guerres. El text és molt concís i les il·lustracions parlen per elles mateixes. De cop i volta, mentre els infants juguen, el soroll d'uns avions ho canvia tot. L'Akim només pot córrer i esperar que el destí li torni, com a mínim, el que més estima.



Ferrada, María José; Penyas, Ana (il·l.)  
**Mexique, el nom del vaixell**  
Libros del Zorro Rojo, 2017

Amb una gran càrrega dramàtica, aquest àlbum ens explica el que va succeir el 27 de maig de 1937, quan 456 fills i filles de republicans van embarcar en el transatlàntic *Mexique* i no van tornar mai més. Un exili que seria de ser per a uns mesos i va haver de ser per a una vida. María Ferrada explica amb molta delicadesa les emocions i els sentiments d'aquests infants. Ana Penyas ho il·lustra d'una manera impactant, expressiva i molt original, i aconsegueix transmetre la tragèdia i la duresa dels fets. Un àlbum imprescindible i necessari.



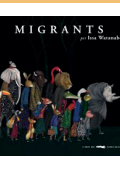
Shaun, Tan  
**Emigrantes**  
Barbara Fiore, 2016

En aquesta història, les imatges de color sèpia ens porten a un temps llunyà en què un home marxa i deixa la família per buscar un món millor. Amb tot, lluny del que podia pensar, acaba en una ciutat on haurà de trobar un lloc per viure i menjar, només amb una maleta i molt pocs diners. En aquest camí, trobarà persones amb històries de supervivència en un món difícilment favorable, malgrat tot, encara es poden trobar brins d'esperança.



Chambers, Daniel H.; Delicado, Federico (il·l.)  
**Un llarg viatge**  
Kalandraka, 2018

En aquest preciós àlbum il·lustrat, conviuen de manera molt poètica i emocional dues històries paral·leles. Es tracta de dos llargs viatges molt diferents en què el text, la il·lustració i el color marquen el camí dels personatges: mar s'hi veuen abocats com a manera natural de viure, mentre que d'altres s'hi veuen forçats per la situació que els ha tocat i no l'altres escollit. En un moment com l'actual, en què creixen els conflictes i les migracions, s'agraeix el granet de denúncia i solidaritat que aporta aquest llibre.



Watanabe, Issa  
**Migrants**  
Libros del Zorro Rojo, 2019

Els protagonistes d'aquest àlbum són animals humanitzats que entrenen un viatge forçat, un viatge trist i ple de dificultats. L'autora narra, sense paraules i sense eufemismes, les siluètes d'una família que avancen silenciosos a través d'un bosc fosc, acompanyats de la figura de la mort, que els recorda que el camí és difícil. Malgrat tot, l'arribada a una nova terra deixa la porta oberta a l'esperança.



Tortosa, Ana; León, Esperanza (il·l.)  
**Camí de casa meva**  
Thule, 2022

El text i les il·lustracions d'aquest àlbum commouen i mostren com, dràsticament, la guerra i el consegüent exili lluny de la que fins ara havia estat casa seva s'ho emporten tot. Malgrat això, també mostra que damunt un munt de runes queden els records del camí que vas fer tantes vegades per arribar a casa, i són precisament aquests records els que donen la força i l'esperança per trobar un nou camí i una nova casa on sentir-te segur.



Fleischman, Paul; Ibatoulline, Bagram (il·l.)  
**El diario de la caja de fósforos**  
Juventud, 2013

«Tria l'objecte que t'agradi més i després te n'explicaré la història», diu un besavi a la seva besneta. Una conversa entre dues generacions ens explica com la penúria obliga les persones a abandonar els seus països, com un pinyol d'oliva pot arribar a distreure la gana, o que guardar objectes és la manera de crear un diari en què un infant amb delit d'escriure, però sense possibilitats d'aprendre'n, vol deixar constància de la seva vida.



Sineiro, Rita; Domènech, Laia (il·l.)  
**Cues de somnis**  
Akiara Books, 2022

La història del petit Alan, que va aparèixer ofegat en una platja de Turquia, va inspirar l'autora de *Cues de somnis* per explicar-nos una història sobre la crisi dels refugiats. Una guerra, unes maletes, un llarg i perillós viatge, un nou país, una nova llengua i un camp de refugiats ple de famílies que fan llargues cues per menjar, rentar-se o anar a l'escola, però, sobretot, de persones que somien amb una cua que els torni a casa i els permeti viure dignament.



Dürr, Morten; Horneman, Lars (il·l.)  
**Zenobia**  
Barbara Fiore, 2018

*Zenobia* és un còmic silenciós, sense bafarades, únicament amb algun cartutx o cartellera que narra, presenta o situa l'acció. Bàsicament, és una successió d'imatges que ens presenten la història il·lustrada de l'Amina, una nena que viatja sola en una embarcació plena de persones que escapen de la guerra i que, en plena tempesta, cauen a l'aigua. L'Amina intenta agafar forces pensant en Zenobia, una reina guerrera de l'antiguitat de la qual sempre li parlava la seva mare. Malgrat tot, el destí dels refugiats moltes vegades no està a les seves mans, i menys a les dels infants.



Nuño, Fran; Celej, Zuzanna (il·l.)  
**El mapa de los buenos momentos**  
Cuento de Luz, 2017

Agafeu un mapa del vostre poble o barri, busqueu «tots els llocs que us han regalat moments de felicitat», marqueu-los i uniu-los tots. Quina figura en surt? Això és el que fa la Zoe, una nena que ha de deixar la seva ciutat perquè la guerra destrueix el seu món. Aquest mapa de bons moments tindrà cabuda dins la seva maleta i l'acompanyarà per sempre. Un àlbum ple de dibuixos que semblen fets amb aquarel·la, amb uns tons marrons i sèpia, i que ens omple de tristor compartida i ens aporta empatia cap a les persones refugiades, cada cop més necessària.



Lofthouse, Liz; Ingpen, Robert (il·l.)  
**Ziba vino en un barco**  
Lóquez Ediciones, 2008

Us heu parat mai a pensar en què tenen al cap els nens que es veuen obligats a fugir de casa seva a causa de les dictadures o les guerres? Doncs mentre el vaixell en què viatjava la Ziba lluitava amb les onades, ella lluitava per concentrar-se a pensar en el seu poble, en el somriure dels nens, en les ovelles, en les estones a la cuina amb la família i en les olors, amb l'esperança que al final d'aquest perillós viatge trobaria la llibertat. Aquest llibre, amb les il·lustracions de Robert Ingpen, guanyador del Premi Hans Christian Andersen, és d'una bellesa espectacular i aconsegueix transmetre tot el que pensa la Ziba.

## RACISME

«Ningú neix odiant una altra persona pel color de la seva pell, pel seu origen o per la seva religió»

Nelson Mandela



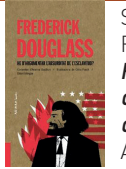
Silei, Fabrizio; Quarello, Maurizio A. C. (il·l.)  
**L'autobús de la Rosa**  
Barbara Fiore, 2011

Un avi porta el seu net al museu de Detroit per ensenyar-li l'autobús en què, l'any 1955, a Montgomery, una dona negra de 42 anys (Rosa Parks) es va negar a cedir el seient a un blanc. Un no, un acte històric i valent contra la injustícia, que va desencadenar un moviment social. L'avi explica que ell també anava en aquell autobús i que, malgrat estar orgullós del que va fer Rosa Parks, se sent trist perquè va callar, no va fer res: la por del que al llarg de la història s'havia fet als negres el va paraitzar.



Goldstyn, Jacques  
**Els estels**  
Joventut, 2021

Un nen jueu i una nena musulmana que viuen al barri de Mile End, a Montreal, comparteixen una passió: observar els estels. Amb tot, els pares no accepten la seva profunda i sincera amistat. Jacques Goldstyn ens ofereix un àlbum emotiu sobre separatisme religiós, racisme, tolerància, prejudicis i acceptació de l'altre, amb unes magnífiques il·lustracions que desprenen grans dosis de tendresa, humor, sensibilitat i molta emoció. Una joia que hauria de formar part de totes les biblioteques personals.



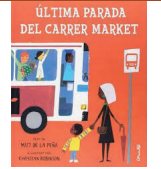
Squilloni, Arianna; Fosch, Cinta (il·l.)  
**Frederick Douglass: he d'argumentar l'absurditat de l'esclavitud?**  
Akiara Books, 2021

Aquest llibre recull el discurs que l'any 1852 va fer un antic esclau, Frederick Douglass, amb motiu de la celebració del 4 de juliol, Dia de la Independència dels Estats Units. Douglass no només descriu l'horror de l'esclavitud que va viure en primera persona, sinó que també ens ofereix un text que serveix per conscienciar a tothom del patiment que l'esclavitud ha causat al llarg de la història. No podem oblidar que, malgrat que avui dia l'esclavitud és considerada una activitat criminal, a molts llocs del món encara existeix, i que les formes de control d'unes persones sobre unes altres, s'han d'acabar.



Nelson, Kadir  
**Nelson Mandela**  
Joventut, 2014

Pel nostre món, hi han passat persones que han deixat petja i que han influït en canvis històrics i polítics importants. Nelson Mandela és una d'aquestes persones que han de ser recordades. Kadir Nelson presenta un llibre de gran bellesa il·lustrativa i compromís vers la figura de Mandela, un lluitador insaciable per la llibertat del seu país, pel respecte i pels drets de tots els seus habitants. Un homenatge necessari per recordar una història recent i recordar-nos, un cop més, que la lluita per la igualtat de drets de la humanitat no està, ni de bon tros, finalitzada.



De la Peña, Matt; Robinson, Christian (il·l.)  
**Última parada del carrer Market**  
Corimbo, 2016

Cada diumenge, en Jackson i la seva àvia agafen l'autobús per tornar cap a casa seva, al carrer Market. Avui en Jackson està trist i es pregunta per quina raó ells no tenen cotxe, com tots els seus amics. L'àvia trobarà les respostes necessàries i li farà veure tot un munt de coses boniques que l'envolten i que moltes vegades li passen per alt.

## PER SABER-NE MÉS

Un cop has après a llegir, seràs lliure per sempre.

Frederick Douglass



Altarriba, Eduard  
**Què és la guerra?**  
Bang, 2018

Des de la definició de *conflicte* fins a l'enumeració de les conseqüències de tota guerra, aquest llibre explica, pas a pas, tots els aspectes que hi entren en joc: actors, armament, tecnologia, etc. La informació es presenta per mitjà d'esquemes, definicions i infografies que aporten dades concretes i fàcils d'interpretar. Els continguts inclosos en aquest llibre estan molt actualitzats, i donen resposta a moltes inquietuds dels infants sobre aquest tema, a més de poder ser —per què no— d'interès per als adults.



Johansson, Kalle  
**Què és en realitat el feixisme?**  
Takatuka, 2020

Aquest és un llibre de coneixements en format còmic. És recomanable per introduir l'estudi del feixisme a l'ESO. Els dibuixos de Kalle Johansson s'ajunen amb els coneixements de Lena Berggren (historiadora especialitzada) per acostar-nos als orígens del moviment i, sobretot, veure'l no tant com un element històric, sinó com una influència actual i en augment. L'edició també és interessant pel fet d'incloure fotografies que serveixen de base per a les vinetes, a més d'un parell d'apunts per explicar particularitats sobre Espanya.



Valldeoriola, Mar; Oliveres, Bernat (il·l.)  
**L'Arcadi al país de les oliveres**  
Bindi Books, 2022

Aquest àlbum està dedicat a la vida i el pensament d'Arcadi Oliveres, un home que va contribuir a construir un món més lliure, sense guerres ni pobresa, i que va participar en nombroses lluites a favor de la pau, la justícia social i els drets dels pobles. Un exemple a seguir.



Herrero, Yayo; Demano, Luis (il·l.)  
**Drets Humans**  
Litera, 2022

Segons la Declaració Universal dels Drets Humans, del 1945, tots els éssers humans han de ser considerats i tractats com a persones iguals i lliures. Podem ser diversos i diferents, però tots som iguals en dignitat i drets, i no ho hem d'oblidar mai.



Equipo Plantel; Casa, Mikel (il·l.)  
**Así es la dictadura**  
Media Vaca, 2015

Aquest llibre pertany a la col·lecció «Libros para mañana», que, a part d'aquest títol, inclou tres llibres més relacionats amb aquesta qüestió: *La democracia*, *Hay clases sociales* i *Las mujeres y los hombres*. Actualment, les dictadures i els governs totalitaris encara són una realitat en molts països. Aquest llibre ens explica molt bé com és i com actua un dictador, una persona que concentra tot el poder en ell mateix i que es mou per la força i la violència, amb una repressió dels drets humans i la llibertat.

Idea, selecció i comentaris bibliogràfics:  
Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona

Assessorament lingüístic:  
Serveis Lingüístics de la Diputació de Girona

Maquetació:  
Impremta Aubert

Dipòsit legal:  
GI-1402-2024



Diputació de Girona

